

Toplumsal Gruplar

6

Amaçlarımız

Bu üniteyi çalıştıktan sonra;

- grup kavramını, diğer toplumsal oluşumlardan ayıran temel özellikleri dikkate alarak tanımlayacak ve grup olgusunun toplumsal yaşamdaki yeri ve önemini kavrayacak,
- grup türlerini tanımlayacak,
- grup normlarını karşılaştırarak açıklayabileceksiniz.

Bundan altmış yıl önce Kaliforniya'da Pasadena'da yeni bir restaurantın açılışı, yerel halkın ilgisini çok az çekerken, bir bütün olarak dünyaca hiç fark edilmemişti. Fakat, sahipleri Mac ve Dick McDonald tarafından işletilen önemsiz gibi görünen bu küçük işletme, restaurant endüstrisinde büyük bir devrim yaratacak ve sayısız birçok işletme hatta okul ve kilise tarafından da örgüt modeli örnek alınacaktı.

McDonald kardeşlerin uygulamaya koyduğu temel formül, günümüzde bizim "fast food" olarak nitelendirdiğimiz yani yiyeceklerin, çok sayıda insana ucuz ve hızlı biçimde sunulmasından oluşmaktaydı. McDonald kardeşler çalıştırdıkları elemanların her birini, üst düzeyde uzmanlaştırarak eğittiler, yani bir kişi hamburgerleri pişiriyor, diğerleri hamburgerlerin garnitürlerini koyuyor, birileri milk shake yapıyor ve diğerleri de hazırlanan yiyecekleri montaj hattı düzeninde müşterilere sunuyordu.

Yıllar geçtikçe McDonald kardeşler kazançlarını arttırdı ve Pasadena'daki tek restaurantlarını San Bernardino'ya taşıdılar. Beklenmedik bir takım olaylar yaşandığında ve Ray Kroc adlı bir gezgin tüccarın McDonalds'ı ziyaret ettiğinde yıllardan 1954'tü. Kroc, kardeşlerin bu etkili sistemini görünce adeta büyülenmişti. Kroc hemen bu sistemin daha da genişletilerek fast-food restaurantlarına uygulanabilme potansiyeli olduğunu hemen fark etti. Başlangıçta, Kroc bu planlarını McDonald kardeşlerle ortaklık kurarak gerçekleştirme yoluna gitti. Fakat kısa bir süre sonra onların da hisselerini alarak tüm zamanların en başarılı hikayelerinden biri haline gelecek kendi işini kurdu. Bugün dünya çapında 15 000 McDonald's restaurantı, sayısız insana hizmet vermektedir.

Kaynak: MACIONIS, John J. and Ken PLUMMER, Sociology a global introduction, Prentice Hall, 1998.

DİKKAT

Bu üniteye ele alınacak konuları daha iyi öğrenebilmek için toplumsallaşma ve aile konularını yeterince anlamış olmanız gerekir. Konuları kendi gündelik hayatınızdaki yansımalarla ilişkisini kurarak çalışmanız kavramların pekişmesine yardımcı olacaktır.

GİRİŞ

İnsanlar, ister uzayda isterse dünyada yaşasınlar, zamanlarının çoğunu bir grup içerisinde geçirirler. Bu grup içerisinde olanlar ise yaşamımızı büyük ölçüde etkilerler. Sosyolog Emile Durkheim (1933) grupları bireyle toplum arasında oluşan bir tampon olarak niteler. Grup üyeleri arasında var olan yakın ilişkiler, insanların yaşamına bir anlam ve amaç kazandırması nedeniyle küçük gruplar birey için bir yaşam bağıdır. Diğer bir deyimle insanı hayata bağlayan bir unsurdur. Bu bağ nedeni ile toplum içindeki kuralsızlık ortamı bir ölçüde azalabilir.

Grup birbirleriyle ilişkide bulunan en az iki veya daha fazla kişiden oluşan, belirli beklenti ve amaçları paylaşan insanlardır. Grup üyeliğini paylaşan insanlar arasında, birliktelik duygusu, ortak amaçlar, kolektif normlar, doğrudan ve dolaylı bir iletişim, paylaşılan hak ve yükümlülükler yer alır.

Sosyologların en çok ilgi duyduğu konulardan birisi gruptur. Hepimiz yaşantımızın çeşitli bölümlerinde bir ya da birkaç grubun üyesi olmuş ve bu duyguyu paylaşmışızdır. Hepimiz bir sosyal varlık olmamız nedeniyle, bir aile grubunun içinde doğuyor, bu grup içinde temel kültür öğelerini öğreniyor, zaman içinde okula başlayıp arkadaşlıklar ediniyor ve zamanımızın çoğunu onlarla geçiriyoruz. Daha sonra iş hayatımız da gruplarla kurduğumuz ilişkilerle bütünleşmektedir. Birtakım zorunluluklar üstlenip, bunları diğer insanlarla paylaşmakta başarı ya da başarısızlık duygusunu diğer insanlarla birlikte keşfetmekteyiz.

Bu şekilde yaşam boyu günlük çabalarımız başkalarıyla birlikte geçmektedir. Ne yaparsak yapalım, amacımız ne olursa olsun örneğin, çalışmak, oynamak, çocuk yetiştirmek, ibadet etmek, hatta dinlenmek, hep bir grup içinde gerçekleşmektedir. İnsanın diğer insanlarla kurduğu ilişki pratik değil, daha çok psikolojik bir ihtiyaca yöneliktir. Eğer insanlar uzun müddet başkalarından ayrı olarak yaşarlarsa, sonuçta bazı psikolojik rahatsızlıklarla karşılaşmaktadırlar. Bu nedenle savaşa bile insanları otuz günden fazla tek başına bir hücrede hapsedmek Cenevre Antlaşmasına göre suç teşkil etmektedir.

Yaşantımızda tesadüfen kurduğumuz çeşitli ilişkiler yanında örneğin bankadan para çekerken memurla konuşmak gibi planladığımız amaca yönelik çeşitli etkileşimlerimiz de vardır. İnsanlarla onlarla birlikte bulunmaktan zevk duyduğumuz için, bize bir şeyler verdikleri için, bir amacı paylaştığımız için ya da başka bir şansımız olmadığı için de ilişki kuruyor birlikte oluyoruz. Bu ilişkiler grubu ya da gruplaşmaları oluşturmaktadır. İşte bu ünite de bu konuyu işleyeceğiz.

GRUP, YIĞIN VE KATEGORİ FARKLILIĞI

Grup konusuna daha detaylı olarak girmeden önce grupla, yığın ve kategori arasındaki farklılığı belirtmekte yarar vardır. Grup, üyeleri arasında belirli ilişkiler bulunan ve belirli bir sürekliliği olan insanlardan meydana gelir. Yığın ise, birbirleriyle bir ilişkide bulunmayan ancak geçici bir nedenle yer işgal eden iki veya daha çok sayıda insanlardan oluşur.

Örneğin, kırmızı ışıkta bekleyen insanlar, uçakta bilet kontrollerini yaptıran kişiler, tren veya otobüs yolcuları gibi. Ancak, bazen yığınlar grup haline dönüşebilirler. Örneğin, otobüs kuyruğunda beklerken insanlar arasında bir etkileşim yoktur; fakat kuyrukta bekleyenlerden birisi bayılıp yere düşünce bekleyen kişiler ona koşarak yardım etmeye çalışırlar. Böylece bir grup oluşumu gerçekleşebilir. Çünkü, aralarında bu kişiye yardım etmek için bir etkileşim olmaya başlar. Can kurtaran veya doktor çağırmak, kişinin üstünü örtmek, kanayan bir yeri varsa bas-

Grup, birbirleriyle ilişkide bulunan en az iki veya daha fazla kişiden oluşan, belirli beklenti ve amaçları paylaşan insanlardır.

Grup üyeleri arasında belirli ilişkiler bulunan ve belirli bir sürekliliği olan insanlardan meydana gelir; yığın ise birbirleriyle bir ilişkide bulunmayan ancak geçici bir nedenle yer işgal eden iki veya daha çok sayıda insanlardan oluşur.

Kategori benzer ve ortak sosyal özellikleri olan insanlardan oluşur.

tırmak gibi. Ancak, tek yönlü bir iletişim de grup oluşumunun doğmasında yeterli değildir. Bir grubun varlığından söz edebilmek için bu etkileşim çerçevesinde bazı değer norm ve ideolojilerin geniş anlamda özel bir duygusal ortamın ve birleştirici manevi öğelerin var olması gerekir.

Toplumsal kategori ise biraz daha farklı bir anlam taşır. Kategori benzer ve ortak sosyal özellikleri olan insanlardan oluşur. Yani birbirleriyle konuşmayan ancak ortak karakteristikleri olan insanları grup değil bir kategoridir. Örneğin, akademik yaşamda gözlük takan insanlar, boyu 1.90'ı geçen kişilerin oluşturduğu kategori gibi. Kategoriler yaş, cinsiyet, gelir veya ırksal olabilir. Kategoriler arasında da ortak değerler, ilgiler veya sorunlar oluşarak grupların gelişmesine neden olabilirler. Kadın hakları örgütleri, kimsesiz çocukları koruma derneği gibi.

Birçok toplumbilimci Merton'un standart toplumsal grup tanımı üzerinde birleşirler. Bu tanıma göre grup, birden fazla sayıda insanın kendileri ve başkaları tarafından grup olarak nitelendirilmeleri açısından önemlidir. Grubu oluşturan insanlar kendilerini bir grup olarak nitelendirmedikleri sürece bu topluluğu grup olarak düşünemeyiz. O halde kişilerin grup oluşturduklarının bilincinde olmaları da, gruplaşma sürecinde önemli bir faktördür.

Grupların oluşmasında mekansal yakınlık da önemlidir. Örneğin, arkadaş grupları genellikle aynı mahalle ya da komşu çocuklarından oluşur. Zamanla mekansal yakınlık önemini kaybeder ve davranışlardaki benzerlikler önem kazanır. Örneğin okullarda kurulan çeteler bu şekilde ortak davranış gösteren kimselerden oluşur. Aynı şekilde insanlar kendileri gibi olan, benzer özellikler gösteren ve birbirlerinin ilgilerini çekmeleri nedeniyle de bir araya gelip bir grup oluşturabilirler.

Grup üyelerinin birbirleriyle kurdukları etkileşimlerin sonucu grubun iç yapısı oluşmaya başlar. Her grubun kendi içinde sınırları, normları, değerleri, üyelerin belirli rol ve statüleri vardır. Bazı gruplarda bu yapı çok katı ve açıktır. Örneğin, her üyenin resmi bir pozisyonu olduğu gibi, uyması gerekli normlar yazılı bir biçimde kendisine bildirilir. Diğer bir grupta ise bu yapı çok daha gevşek ve esnek olabilir. Değer ve normları geçici olduğu gibi çok kesin de olmayabilir. Rol ve görevler üyelerin antlaşmalarına göre değişebilir. Örneğin, orduda rol ve statüler çok belirgin ve katı bir biçimde oluşurken, üniversitedeki dağcılık klübünün üyeleri arasında bu rol ve statüler daha esnektir.

Bireyler daha çok tek başlarına gerçekleştiremeyecekleri amaçları gerçekleştirmek için grup oluştururlar. Bu amaçlardan bazıları çok açıktır. Örneğin, bir yardım derneğinin kimsesiz çocukları okutmak amacıyla para toplaması gibi. Bazıları da kendileri iyi vakit geçirsün diye, grup oluşturmalarına rağmen bunu açıklıkla ifade etmeyebilirler. Ancak gerçek şudur ki gruplar genelde ortak bir amacı paylaşırlar, bu amaç hem bireyler için hem de grup için ortaktır.

Eğer grup politik bir amaç taşıyorsa, grup üyeleri bu amacı paylaşırlar. Eğer amaç boş zamanları uygun bir biçimde değerlendirme ise bu amaç paylaşılır. Grup üyeleri, benzer yaşta ve sınıfta oldukları gibi benzer ilgilere de sahiptirler. Üyeler arası ilişkiler sıklaştığı ölçüde grup üyelerinin benzerlikleri arttığı gibi, norm ve değerleri paylaşmaları ve benimsemeleri de yaygınlaşır.

GRUP TÜRLERİ

Grup sosyolojideki en önemli kavramlardan biridir. Bu nedenle sosyologlar birçok grup çeşidinden söz ederler. Bunlar, birincil ikincil grup, iç ve dış grup, referans grubu hatta yeni ortaya çıkan elektronik etkileşim grupları gibi. Şimdi bunları kısaca açıklayalım:

Birincil Gruplar

Sosyolojide çeşitli grup sınıflandırmaları olmasına karşın en yaygın ve temel olanı Charles Horton Cooley tarafından yapılan "Birincil" ve "İkincil" grup ayrımıdır. Cooley birincil grupları yüzyüze ilişkilerin, yardımlaşma dostluk ve sevgi bağlarının yüksek olduğu gruplar olarak tanımlar. Birincil grupların üyeleri üyelik ve birlik duygusuna sahiptirler. Kendileri bir kavramıyla herhangi bir olaya yaklaştıkları için grup dayanışmasının yüksek olduğu gruplardır.

Cooley'e göre birincil gruplar, yüzyüze ilişkilerin, yardımlaşma dostluk ve sevgi bağlarının yüksek olduğu gruplardır.

Birincil ilişkilerin en saf biçimi ailede görülür.

Yüzyüze ilişkilerin çokluğuyla da Cooley'in belirttiği grubun üye sayısının az oluşudur. Cooley, ancak az sayıda grubun bu tanıma uygun olduğunu saptamıştır. Bunlar da; oyun grubu, komşuluk, akrabalık gibi gruplardır. Bu gruplar içerisinde insanlar sıcak, dost bir ortamda yaşarlar ve her istediklerini yapabilme özgürlüğüne sahiptirler. Böylece insanlar, bu grup içerisinde sosyal yaşamın ne olduğunu öğrenirler.

Cooley birincil grupları "insan neslinin bakıldığı, korunduğu yerler" olarak nitelendirir. Bu yönüyle de grup üyeleri arasında güven verici ilişkiler kurulur. Bu tür ilişkilere ise Cooley birincil ilişkiler demektedir. O halde birincil gruplar birincil ilişkiler üzerine kurulu olan ve bu tür ilişkileri sürdüren gruplardır, diyebiliriz.

Birincil ilişkilerin en saf biçimini ailede görmekteyiz. Çünkü, aile üyeleri, birbirlerinden hiçbir çıkar beklemezsin her türlü fedakarlığı yapabilirler. Bu ilişkiler içerisinde insanların ya da grup üyelerini yaptığı bir hata, yanlış bağışlanabilir. Bu grubun üyeleri birbirlerine birtakım zorunluluklar ve kurullarla bağlı değildir. Her üye rolünün ve sorumluluğunun bilincindedir ve bunu zorlama ile ya da

bir menfaat karşılığı olarak yapmaz. İçten gelerek ve hiçbir karşılık beklemezsizin yapar. Örneğin, hiçbir anne çocuğuna "bugünlük görevimi yerine getirdim, yarın sabah saat dokuzda gelersen seninle ilgilenirim" diyemez. Sonuç olarak birincil ilişkilerde, bir takım duygusal yatırımlar ve bağlar bu ilişkilerin başarısı için gerekli olmaktadır.

Birincil gruplar her zaman küçüktürler; çünkü büyük sayıdaki üyeler arasında yoğun bir ilişki kurmak çok güçtür. Bu nedenle büyük gruplar kendi aralarında ayrılarak daha küçük grupları oluşturabilirler. Ancak bu şekilde birbirleri arasında yoğun iletişim kurmak mümkün olabilir.

Birincil grupların üç temel fonksiyonu vardır. Birincisi yakın ilişkiler yoluyla duygusal destek sağlar. Örneğin, II.Dünya Savaşı sırasında Alman ordusu her geçen gün sayılarının azalması, yeterli ikmal alamamasına rağmen, bir türlü çözülememiş ve mağlubiyeti kabul etmemiştir. Bunun en büyük nedenini yazarlar Alman ordusunun ve çarpışan birliklerinin arasında, mevcut birincil ilişkilerin sağlamlığına bağlamaktadırlar.

İkinci önemli fonksiyonu birincil grupların toplumsallaşma sürecine olan katkılarıdır. Çocuklar için aile birincil gruptur. Onların yetişmesinde, kendilik geliştirmelerinde ve duygusal destek almalarında büyük bir destek sağlar. Aile aynı zamanda çocukların toplumsal kültürü öğrenmelerinde ve toplumsal yaşama katılmalarında etkin bir rol üstlenir.

Üçüncü olarak birincil gruplar uyumu kolaylaştırır ve toplumsal kontrolü olanaklı kılar. Bir toplumun devamlılığı üyelerin mevcut norm ve değerleri benimsemesine bağlıdır. Eğer toplumun büyük bir çoğunluğu bunları paylaşmıyor, karşı çıkıyorsa, oluşan anomik ortam ile toplum çöker. İşte birincil gruplar yeni üyeler norm ve değerleri grup baskısı yoluyla öğreterek, onların uyum sağlamalarına yardımcı olur.

Birincil grupların üç temel fonksiyonu, yakın ilişkiler yoluyla duygusal destek sağlama, toplumsallaşma sürecine olan katkısı ve uyumu kolaylaştırarak toplumsal kontrolü olanaklı kılmaktır.

SIRA SİZDE

Birincil grup tanımını yaparak, kendi kişisel hayatınızdan birincil grup örneklerini sıralayınız.

İkincil gruplar, birincil grubun dışında kalan her türlü büyük çaplı, önemli resmi gruplardır.

İkincil Gruplar

Birincil gruplarla karşılaştırıldığında, ikincil gruplar daha büyük, nispeten geçici, benzerlik göstermeyen, resmi gruplardır. Bu grupların üyeleri birbirleriyle belirli çıkar ve aktiviteleri açısından ilişki kurarlar. Diğer bir deyişle etkileşimlerinde belirli roller hakimdir. Örneğin öğrenci, yönetici, müdür, şef, işçi gibi. Üniversitede birinci sınıf öğrencileri, fabrika, politik partiler bu gruplara birer örnektirler. Yaşam süresince bu tür gruplara üyeliğimiz devam eder. Eğitim alırken, bir işyeri ortamında çalışırken, paramızı veya boş zamanlarımızı harcarken geçici olarak ikincil gruplara üye oluruz.

Cooley hiçbir zaman "İkincil grup" sözünü kullanmamakla beraber birincil grubun karşıt özelliklerine sahip gruplar için "ikincil" kavramını kullanmak doğal karşılanmaktadır. İkincil gruplar, birincil grubun dışında kalan her türlü gruplardır. Bu gruplar büyük çaplı, önemli resmi gruplardır. Bu grupların örneklerini,

İkincil grupların oluştuğu yerlerden biri de iş yerleridir.

özellikle sanayileşmiş toplumlarda görmekteyiz. Bu gruplar, karşılıklı çıkarlara göre düzenlenmiş resmi örgütlerdir. Kültürel farklılaşma ve işbölümünün yaygınlaşması kentleşme sonucu bu tür gruplar çoğalmaktadırlar. Örneğin, şirketler, bankalar, sendikalar, birlikler bu tür gruplardır. Burada önemli olan bireylerin ya da üyelerin üstlendiği birtakım toplumsal görevlerini yerine getirmeleridir.

Üyeler arasında karşılıklı yükümlülük ve hakları belirleyen şeyler yazılı yasa, tüzük ve yönetmelik kurallarıdır. İkincil grupları resmi (formal) gruplar olarak da tanımlayabiliriz. Böylece resmi organizasyonlar, belirli bir amaca hizmet ettikleri sürece ikincil gruplar olarak tanımlanabilir. Bu tür gruplara örnek olarak, plak şirketleri, okullar, hapishaneler, silahlı kuvvetler sayılabilir.

Bu gruplar arasındaki yüzyüze ilişkiler çok kısıtlıdır. Sadece belirli rol ve görevlerle ilgili olarak bir araya gelip ilişki kurarlar. Örneğin, bölüm müdürü, danışman ve memur arasındaki ilişkilerde olduğu gibi. İkincil gruplar küçük ya da büyük olabilir. Herhangi bir küçük grup başlangıçta ikincil bir gruptur; ancak zamanla üyeler arasındaki ilişki artar, üyeler birbirlerini daha iyi tanır ve bizlik duygusu gelişirse, bu grup birincil gruba dönüşebilir. Tıpkı bir üniversitede oluşturulan bir seminer grubu gibi. Seminer üyeleri başlangıçta ikincil bir grup iken eğer aralarındaki etkileşim artar ve yaklaşma ve paylaşma sıklığı artarsa bu grup birincil gruba dönüşebilir. Şirketler, büyük fabrikalar, hükümet bakanlıkları gibi ikincil gruplar içinde her zaman birincil gruplar olabilir.

Birincil gruplar, daha çok geleneksel ve endüstri öncesi toplumlarda yaygın olarak bulunurken, örneğin, köydeki akrabalık ilişkileri gibi ikincil gruplar daha çok modern endüstriyel toplumların ürünüdürler. Bu toplumlarda insanların ilişkileri büyük bir çoğunlukla ikincil gruplarda geçmektedir. Yani belki bir daha hiç karşılaşmayacağımız insanlarla bir defaya mahsus, belirli amaca yönelik ilişkiler kurmaktayız. İkincil ilişkilerin gelişmesi, ikincil grupların oluşumunu arttırırken modern toplumların ayrılmaz bir parçasını oluşturmaktadır.

Ancak, ikincil gruplar arasında mevcut ilişkiler olumsuz veya nahoş bir özellik taşımaz. Aksine, ikincil grup üyeleri birbirleriyle son derece zevkli ve olumlu ilişkilere sahip olabilirler. Yakın arkadaşlık, birinin diğerine karşı gösterdiği sevgi ve saygı gibi. Sadece ikincil grubun amacı belirli bir görevi bitirmek veya bir amacı gerçekleştirmektir. Bu gruplar üyeler arasında karşılıklı dostluğu ve arkadaşlığı geliştirmek, duygusal bağlar kurmak amacıyla oluşturulmazlar. Bu nedenle eğer arkadaşlık ilişkisini geliştirmek, bir görevi tamamlamaktan daha önemli hale gelirse ikincil gruplar etkinliğini kaybeder hale gelirler. Örneğin, bir basketbol takımında amaç iyi arkadaşlık ve çalıştırıcı ile iyi ilişkiler kurmak ise takım basketbol oynamada zayıf kalır. Bu nedenle bu tür ilişkileri çok iyi değerlendirmek gerekir.

İkincil grupların temel özelliklerini tanımlayarak, gündelik hayatınızdan örnekler bulunuz.

SIRA SİZDE

İç ve Dış Gruplar

Grup kendi üyeleri açısından ve grubun diğer gruplarla kurduğu ilişkiler açısından özel bir anlam taşır. İnsanlar bazen diğer gruplara karşı düşmanca duygular taşıdığı gibi, bazen de gruba diğer gruplardan bir tehdit gelebilir. Özellikle de grup toplumla kültür ve ırk açısından farklılık taşırsa bu gibi düşmanlıklar daha da belirginleşir. Sosyologlar bu ayrımı "biz" ve "onlar" kavramlarıyla bütünleştirip iç ve dış gruplar olarak ayırmaktadırlar. İç ve dış grup kavramları Amerikalı Sosyolog William Graham Sumner tarafından yapılmıştır.

İç gruplar Bizlik duygusuna sahip olduğumuz ve bizi diğer gruplardan ayıran belirgin özelliklerimizin olduğu gruplardır. Dış gruplar ise bizim grubumuzun dışında olan, herhangi bir alternatif grup olup, üyesi olmadığımız, bizim için çok önem taşımayan, hatta ona karşı çok iyi duygular beslemediğimiz gruplardır.

İç gruplar "Bizlik duygusu"na sahip olduğumuz ve bizi diğer gruplardan ayıran belirgin özelliklerimizin olduğu gruplardır. Dış gruplar ise bizim grubumuzun dışında olan, herhangi bir alternatif grup olup, üyesi olmadığımız, bizim için çok önem taşımayan, hatta ona karşı çok iyi duygular beslemediğimiz gruplardır.

Diğer bir deyimle bir grubun diğer bir gruba karşı duyduğu düşmanca diyebileceğimiz tutumlar, kendi grupları için bir benlik oluşturabilir. Eğer bireyler kendi gruplarına bağlılık duyuyorlar ise, bu onların iç grup oldukları (in-groups) eğer diğer gruplara dostane olmayan bir tavır içindeyseler bu gruplar onlar için dış grup (out-group) olma özelliği taşır.

İç gruplar etnosentrik duyguları da pekiştirirler. Çünkü, iç grup için kendi aralarında olan her şey en iyi ve uygundur. Buna karşın dış gruplarda olanlar ise, kötü ve tahammül edilmezdir.

İç grup üyeliğinin bir sonucu, kendimizi diğerlerinden farklı kılan ayrıcalığımız ve üstünlük duygumuzdur. Yani iç grup üyeleri kendilerini dış gruplara kıyasla daha üstün görürler. İç grup üyelerine üstünlük sağlayan herhangi bir özellik ise, dış grup için kabul edilmez bir davranıştır. İç ve birincil gruplar üyelerinin davranışlarını ve düşüncelerini etkileyerek onları yönlendirirler.

Referans Grubu

Referans grubu bireyin davranışlarını ve kendini değerlendirdiği örnek aldığı gruplardır.

Referans grubu, bireyin davranışlarını ve kendini değerlendirdiği örnek aldığı gruplardır. Örneğin, üniversitenin daha ikinci sınıfındayken mezun olduktan sonra bile kazanamayacağınız bir ücretle bir iş teklifi alsanız, ancak patronunuz "Üç gün içinde karar ver, bu işi yapacaksan üniversiteden ayrılmak zorundasın" derse ne yaparsınız? Durumu düşündüğünüzde şunlar aklınıza gelebilir: "Arkadaşlarım böyle bir teklifi reddettiğim için bana aptal diyeceklerdir. Buna karşın anne ve babam çılgına dönebilir, üzüntüden perişan olurlar. Benim okumam için her türlü fedakarlığı yapıyorlar. Eğer okulu bitiremez isem büyük bir hayal kırıklığına uğrurlar. Benim için her zaman okulumun öncelik taşıması gerektiğini, işi okulu bitirdikten sonra da bulacağıma inanmaktadırlar. Bir de benim okuyamayacağıma inanan komşular var. Doğrusu okulu bırakınca onların yüzünü merak ediyorum!"

Bu örnek, referans grubu insanların nasıl kullanıldığını açıklamaktadır. Hepimiz zaman zaman kendimizi değerlendirir, davranış ve değerlerimiz hakkında bilgi almak isteriz. Bu nedenle başka bir grubu örnek alır, buna göre kendimizi kıyaslarız.

Bireyler kendilerini daha önce yaşadıkları toplumun standartlarına göre ya da üyesi olmak istedikleri bir grubun özelliklerine göre değerlendirip kıyaslayabilirler. Örneğin, işletme dalında yüksek lisans yapmak isteyen bir öğrenci kendini bu konuda çalışan bir yüksek lisans öğrencisiyle karşılaştırıp, gelişmelerini bu kimlikle kıyaslayabilir. Yani yüksek lisans yapan öğrenciler kendisinin referans grubunu oluştururlar. Referans grubu kavramı Herbert Hyman (1942) tarafından ortaya atılmıştır. Referans grupları bireyin toplum içindeki statüsü değiştikçe farklılaşmaktadır. Hatta zaman zaman bireyin bir kaç referans grubunu kendine örnek aldığı da görülür.

SIRA SİZDE

Referans grubu tanımını dikkate alarak kendi referans gruplarınızı tanımlayınız?

Elektronik Etkileşim Grupları

Şimdiye kadar standart sosyolojik grup türlerinden söz ettik. 1990'lardan sonra, teknolojik gelişmelerin doğrultusunda yepyeni bir grup tipi oluşmaya başladı.

Dünya bilgisayar teknolojisinin akılcı ilerleyişi ile Internet denilen bir gelişim ortaya çıktı. Internet binlerce bilgisayarın dünya çapında birbirine bağlandığı bir bilgisayar ağıdır. Internet içinde yepyeni gruplar "usenets" olarak tanımlanıp birbirleriyle her konuda bilgi alışverişinde bulunan insanlardan oluşmaktadır. Bu konular at yarışından, sosyolojiye, Kuantum fiziğinden, avcılığa kadar değişebilmektedir. Bu insanlar birbirlerini görmeden sırf teknoloji sayesinde birbirlerine göndermiş oldukları mesajlar ile iletişim kurup yakın ilişkiler geliştirmekte, dostluklar kurmakta, daha da ilerisi evlenebilmektedirler. Bu gruplardan bazıları yukarıda verdiğimiz grup tanımına ilişkin uygun özellikler de taşımaktadırlar. Çünkü, kurmuş oldukları ilişkiler ile bir aidiyet duygusu ve süreklilik taşımaktadırlar. Çünkü her gün birbirlerine mesaj gönderip, ilişkileri sıklaştırmakta hatta yeni üyeler bulma çabasıdadırlar. Bazı gruplar ise sahip oldukları ayırıcı özellikleri, ilgileri veya bilgileri ile farklılık taşımaktadırlar. Hatta bu nedenle bir iç grup karakteristiğine sahiptirler.

İşte bilgisayar teknolojisi artık insanları evlerine kapanan izole olmuş insan tipinden uzaklaştırıp, yeni dünyalara seyahat etmemizi, yeni dostlar bulmamızı elektronik olarak kolaylaştırmaktadır. Bazen bu gruplara "Elektronik birincil grup" da denilmektedir. Çünkü, her ne kadar elektronik ile tanışmış olsalar da bu insanlar günlük iletişim sıklığı, paylaştıkları kişisel bilgi, birbirlerine olan bağlılıkları ve yakınlıkları açısından, birincil grup özelliği taşıyabilmektedirler. Yakın bir gelecekte bu tür gruplar, bilgisayar ağlarının daha da genişlemesiyle yaşantımızda daha çok yer almaya başlayacaklardır.

Türkiye'de de sayıları gitgide artan internet kullanıcıları ve internet kafeleri daha önce tanımlanan birincil grupları da dikkate alarak nasıl değerlendirebiliriz?

SIRA SİZDE

KÜÇÜK GRUPLAR

Sosyologlar küçük grup kavramı ile az sayıda üyeden oluşan ve aralarında yoğun etkileşim olan grupları kastederler. Küçük gruplar ister birincil ister ikincil grup olsun, özelliklerini üyeleri arasındaki ilişki tayin eder. Örneğin, birkaç sayıda eski arkadaşın bir araya gelmeleri birincil bir grup iken, asansörde kalan birkaç kişinin oluşturduğu ilişkiler, ikincil grup özelliği gösterir.

Küçük gruplar konusunda, bundan yarım asır önce yaşayan Alman Sosyologu George Simmel durmuş ve bu konuda çalışmalar yapmıştır. Daha sonra Robert Bales ve Homans küçük gruplar üzerinde laboratuvar çalışmaları yapmışlardır. Bu çalışmalarda bireylerin birbirlerini nasıl etkiledikleri, nasıl ilişki kurdukları incelenmiştir. Bales'in bu konuda ortaya attığı etkileşim süreç analizi (İPA) tekniği, küçük gruplardaki iletişimi anlamada önemli bir araç olmuştur.

Grubun Büyüklüğü

Küçük gruplarda en önemli özelliklerden biri grubun büyüklüğüdür. Çünkü grubun genişliği, üyeler arasındaki etkileşimi tayin eden önemli bir faktördür. Grup küçüldüğü ölçüde, üyeler arasındaki sosyal etkileşim oranı da artış gösterir. Sosyal bilimlerde iki kişiden oluşan en küçük gruba "dyad" adı verilir.

Bu gruplar bütün gruplardan farklılık gösterir; çünkü her üye bir diğerini dikkate almak zorundadır. Eğer bir üye diğerinin konuşmalarını dikkate almaz, uyur sa üyeler arasındaki etkileşim bozulur. Eğer birisi gruptan ayrılırsa grup yaşamını sürdürmez dağılır.

Küçük grup az sayıda üyeden oluşan ve aralarında yoğun etkileşim olan gruplardır.

Eğer ikili gruba bir diğer üye katılırsa buna "triad" ya da üçlü grup denir. Bu durumda ilişkiler farklılaşır. Burada herhangi bir üye, grup arasındaki etkileşimi bozmadan gruptan ayrı kalabilir. Çünkü her durumda ikisi etkileşimi sürdürebilir. Hatta iki üye bir diğerine karşı birleşerek ona baskı da yapabilirler. Ancak gruptaki üye sayısı arttıkça etkileşim de değişmeye başlar. Örneğin, üyeler tartışmalarında karşı grupları oluşturabilir ve birden fazla koalisyonlar oluşabilir. Eğer gruplar yedi üyeden oluşuyorsa her üye konuşmalara iştirak edebilir ve bu grubun içinden de küçük gruplar çıkabilir. Bu nedenle de her grup kendi içinde konuşmalara katılabilir. Grup sayıları on ya da on ikiyi geçince her üyenin tartışmalara katılması, söz alması çok zorlaşır. Bu nedenle grup üyeleri aralarında bir lider seçerek, liderin grup tartışmalarını yönetmesi istenebilir. Bu durumda da grup üyeleri arasındaki konuşmaların biçimi değişir.

Konuşmalar gayriresmi bir yapıdan resmi bir biçime dönüşür ve bireyler birbirlerine resmi sıfatlarla hitap etmeye başlarlar. Burada etkileşim sınırlı olduğu gibi, yoğun da değildir. Diğer bir deyimle iki kişinin oluşturduğu bir gruptan yapı ve nicelik açısından da farklıdır.

Grubun büyüklüğünde meydana gelen ani değişimler de grup için zararlıdır. Özellikle gruba aniden yeni üyeler katılması, grup etkileşimini ve dayanışmasını etkiler. Çünkü yeni üyelerin gruba kabulü sorun çıkarabilir. Diğer üyeler bu kimşelerle ilişkileri hemen geliştiremeyebilirler. Bu da iletişimi zorlaştırır. Yeni üyeler grup üyeleri arasında oluşturulan normlara da karşı çıkabilirler, bu sefer eski üyeler arasında huzursuzluklar başlar. Görüldüğü gibi grup üyelerinin sayısı arttıkça, etkileşim ve dayanışma da farklılaşmakta ve bozulmaktadır. Bu nedenle belirli kararlarda etkili olabilmek için grup sayısını sınırlı tutmakta büyük yarar vardır.

SIRA SİZDE

Kendi yaşadığımız deneyimleri de düşünerek grup büyüklüğünün grup içindeki ilişkilerin devamlılığı açısından önemini tartışınız.

Küçük Gruplarda Liderlik

Küçük grupların hemen hepsinde ortaya çıkan önemli bir unsur grubun lideridir. Lider; grubu başarıya götüren, önemli kişilik özellikleri olan ve diğerlerini etkileme gücü yüksek olan kişidir. Gruplar belirli bir resmi otoritesi olmasa bile, bir lidere sahiptirler. Yapılan çalışmalar küçük gruplarda iki tür liderin etkin bir rol oynadığını göstermiştir. Bunlar araçsal lider (Instrumental Leader) ve açıklayıcı ya da etkileyici liderdir (Expressive Leader).

Araçsal lider, grubu amaçları doğrultusunda başarıya götüren liderdir. Bu lider belirli hareketleri planlayarak grup üyelerini organize eder ve yönetir. Açıklayıcı ya da etkileyici lider ise, grup üyeleri arasında gerekli uyum ve dayanışmayı artırıcı bir liderdir. Bu lider grup üyeleri arasında morali yükselterek, sürtüşmeleri azaltır. Bu tip lider grup üyeleri arasında daha çok sevilir. Yeni bir grup kurulunca üyeler bu iki tür liderin özelliklerini simgeleyen bir lider tipi ararlar. Ancak bir kişi bu iki özelliği birden uzun süre devam ettiremez. Çünkü grubun faaliyetlerini devam ettiren, onlara belirli roller veren lider, kısa zamanda çekiciliğini kaybeder. Ancak, başka bir grup üyesi grubun moralini yükseltme fonksiyonunu üstlenerek ilişkileri devam ettirir.

Acaba liderin onu diğer kimselerden ayıran belirgin özellikleri var mıdır? Bu konuda çok kesin ve doğru cevaplar olmamasına karşın liderden belirli beklentiler mevcuttur. Örneğin, liderin boyu genelde diğer grup üyelerinden uzundur, diğerlerinden daha parlak bir görünümü vardır, zeka düzeyi daha yüksektir, daha

Lider, grubu başarıya götüren, önemli kişilik özellikleri olan ve diğerlerini etkileme gücü yüksek olan kişidir.

Araçsal lider, grubu amaçları doğrultusunda başarıya götüren liderdir. Bu lider belirli hareketleri planlayarak grup üyelerini organize eder ve yönetir. Açıklayıcı ya da etkileyici lider ise grup üyeleri arasında gerekli uyum ve dayanışmayı artırıcı bir liderdir.

sosyal ve konuşkandır, kendine güveni fazladır. Ayrıca liderin, en tutucu gruplarla bile daha liberal olması onun başarı şansını artırır.

Kişilik özellikleri tek başına bireyi başarıya götüren faktörler değildir. Liderin içinde bulunduğu ortamda büyük önem taşır. Hatta farklı ortam ve koşulların farklı liderlik biçimleri yarattığını söyleyebiliriz. Örneğin, bir savaş ortamında ya da bir deprem felaketinde duyulan liderlik biçimi, bir organizasyonun genel müdüründen beklenen liderlik biçiminden farklıdır.

Otoriter, demokratik ve bırakınız yapsıncı olmak üzere üç temel lider tipi vardır.

Liderlik tipleri genelde üç basit biçimde sınıflandırılır. Bunlar;

- Otoriter,
- Demokratik,
- Bırakınız yapsıncı liderlik tipidir.

Otoriter lider, emir veren, "Herşeyi ben bilirim." diyen lider tipidir.

Demokratik lider, belirli bir kararda herkesin onayını almaya fikirlerini sormaya çalışan liderdir. Kararlara ancak birlik ve beraberlikle, oy çokluğuyla varılır.

Bırakınız yapsıncı lider ise, grubu organize etme çabası göstermeyen, her şeyi kendi oluruna bırakan, neme lazımcı lider tipidir.

Demokratik lider, bu üç biçimden en başarılısıdır. Grubu bir arada tutmada etkin bir rol oynar. Otoriter lider en az etkili olan liderdir. Çünkü, grup içinde devamlı sürtüşmeler vardır. Bırakınız yapsıncı lider ise grubu bir arada tutmada zorlanır. Sorunlarla bilinçli olarak değil, tesadüfi yollarla ilgilenir ve çözümlenmeye çalışır. Ancak, hemen ifade edelim ki demokratik lider de hemen her durumda başarılı olan lider değildir. Örneğin acil karar verilmesi gerekli durumlarda otoriter lider daha etkindir. Bu nedenle orduda, polislik mesleğinde, hastanelerdeki acil servis merkezlerinde otoriter lider daha başarılı ve etkindir. Demokratik lider ise hak ve özgürlüklerine aşırı titiz olan gruplarda ve belirli amaç bütünlüğüne ulaşılmamış durumlarda daha başarılıdır. Çünkü, herkesin görüşüne başvurur ve fikrini alır.

Otoriter, demokratik ve bırakınız yapsıncı olmak üzere üç temel lider tipi vardır.

Gruplardaki liderlik biçimi ile grup büyüklüğü arasında bir ilişki kurulabilir mi? Nasıl?

SIRA SİZDE

GRUP NORMLARI

Grupların en büyük özelliklerinden biri, üyelerinin uymak zorunda olduğu normlar geliştirmeleridir. Norm, bir grup içinde hangi tür davranışın uygun, hangi tür davranışın ise istenmedik olduğu belirten kurallar sistemine denir.

Gruplar için normlar ortak bir davranış biçimi, ortak tutum ve inançlar, yaptıkları işlerine karşı geliştirdikleri ortak duygular olabilir. Grubun fonksiyonlarını etkin bir biçimde sürdürebilmesi için, grup üyeleri arasında işlerin nasıl yapılacağına ilişkin bir uyum ve anlaşma olması gerekir. Grubun çevresinde meydana gelen değişmelere uyum sağlaması da önem taşır. Çevre değişmelerine olan tepkiler, grubun dağılmasına neden olabilir.

Grup, üyelerinin tutumlarını değiştirebilme özelliğine sahiptir. Şöyle ki, eğer bu tutum değişimi grup normu doğrultusunda, grup bunu artırıcı rol oynar; eğer grup normuna ters düşüyorsa, grup bu tutum değişimini engelleyici bir rol oynar. Bugünkü bilgilerimiz ışığında, çeşitli grup normları vardır.

Bunların hepsi de birbirinden farklı biçimde bir görevi yerine getirirler. Bunlar arasında grubun işe ilişkin normları, tutum ve inançları, giyim biçimleri ve kullanılan dil sayılabilir.

İşle ilgili normlar olarak grup üyeleri, yaptıkları işin en kolay ve en iyi şekilde nasıl yapılacağına ilişkin normlar geliştirirler. Böylece de işlerinde karşılaştıkları sorunlara ortak çözümler getirirler. Ayrıca grup üyeleri çeşitli konu ve kimselere karşı ortak tutum ve inançlar geliştirirler. Örneğin, yöneticilere devamlı şekilde yaptıkları için güçlüğü ve tatminsizliklerinden yakınır. Gerçekte ise, bunlar kendilerine ait düşünceler değildir. Sadece grubun ortaya koyduğu inanç ve tutum sistemleridir. Ayrıca grup üyeleri birbirlerine benzer biçimlerde giyinerek bu konuda da normlar geliştirirler.

Bireyin fiziksel görünüşü onun kişiliğini de yansıtabilir. Güncel yaşamda buna ilişkin birçok örnek verilebilir. Batı'da çeşitli müzik akımlarını yaratan insanların benzer biçimlerde giyindiğini, özel kıyafet ve saç biçimlerinin olduğunu hatırlayınız.

Grup üyelerinin kendi aralarında geliştirdikleri ve kullandıkları argo dilleri de bulunur. Çoğu zaman grup üyeleri birbirlerine takma isimler bulurlar ve kendilerinin bu isimlerle anılmasına karşı çıkmazlar. Bu özel dil, grup üyeleri arasında iletişimi kolaylaştırmak ve dayanışmayı sağlamak amacıyla geliştirilmiştir.

Grup her üyenin, kendi normlarını, yani değer, düşünce, tutum ve davranış kalıplarını peşinen kabul etmiş ve benimsenmiş olduğunu varsayar. Grup normlarına uyan üyelerin tutum ve davranışları, grubun dışında kalanların benzer davranışlarına oranla daha olumlu bir biçimde yorumlanır ve desteklenir. Bu dayanışmanın sağladığı ödüller, bireyi, grubun normlarına uymada olumlu yönde etkiler.

SIRA SİZDE

Normu tanımlayarak içinde bulunduğunuz arkadaş grubunun sizce belirgin normları tanımlamaya çalışınız.

Özet

Grup kavramını, diğer toplumsal oluşumlardan ayrıran temel özellikleri dikkate alarak tanımlamak ve grup olgusunun toplumsal yaşamdaki yeri ve önemini kavramak.

İnsanlar yaşantılarını birçok gruba üye olarak ya da bir grubun üyesi olarak geçirirler. Hepimiz en doğal bir biçimde aile grubunun bir üyesiyiz, daha ileride ise oyun, arkadaşlık ve iş gruplarına girmektediriz. Ne zaman iki ya da daha fazla kişi bir takım ilişkiler içine girer, karşılıklı tutum ve davranışta birbirlerini etkiler ve bu ilişkiler belirli bir süre içinde gelişir ve nispeten süreklilik kazanırsa bir gruplaşma söz konusudur. Grup, üyeleri arasında belli ilişkiler bulunan ve her üyenin grubun varlığını bilinçli olarak fark ettiği, iki ya da daha çok üyeden kurulu nispeten sürekli bir insan topluluğudur.

Grup türlerini tanımlamak.

Toplumsal gruplar farklı sosyologlar tarafından farklı biçimlerde sınıflandırılmıştır. Örneğin, Tönnies'in cemaat ve cemiyet ayrımı, Emile Durkheim'in mekanik ve organik dayanışması birer grup olgusuna benzetilebilir. Çok benimsenen bir grup ayrımı da Charles Cooley'in birincil ve ikincil grup ayrımıdır. Birincil gruplar duygusal yakınlık ve fedakarlık yüklü, menfaat ilişkilerine dayanmayan birleşmelerdir. Grup dayanışması bu tür gruplarda yüksektir. Cooley, birincil grupları insan neslinin bakıldığı, korunduğu yerler olarak nitelendirir. İkincil gruplar ise bu ilişkilerin dışında kalan gruplardır. Bu gruplar, büyük çaplı, önemli ve resmi gruplardır. Karşılıklı çıkar ilişkileri önem taşır. Bu gruplara formal (resmi) gruplar da denmektedir. Bunların dışında, iç ve dış grup, referans grubu ve elektronik grup ayrımları vardır.

Grubun büyüklüğü ve liderlik yapısında grup oluşumunda önem taşır. Grubun büyüklüğü arttıkça iletişim artar ancak grup birlikteliği ve dayanışması azalır. Gruplarda en yaygın olarak üç tür liderlikten söz edilebilir. Bunlar; Otokratik, Demokratik ve Birakınız yapsınız lider tipleridir.

Grup normlarını karşılaştırarak açıklayabilmek.

Grupların en büyük özelliklerinden biri de üyelerinin uymak zorunluluğu duydukları normlar geliştirmektedir. Gruplar için normlar, ortak bir davranış biçimi, ortak tutum ve inançlar, yerine getirdikleri görevlerine karşı geliştirdikleri ortak duygular olabilir. Gruplar üyelerinin tutumlarını değiştirebilme özelliğine de sahiptirler.

Kendimizi Sınayalım

1. Aşağıdakilerden hangisi grup tanımına uygundur?
 - a. Otobüs durağındaki kişiler
 - b. Sinemadaki seyirciler
 - c. Karşıdan karşıya geçen yayalar
 - d. Markette kasada sıra bekleyen müşteriler
 - e. Okul çeteleri
2. Aşağıdakilerden hangisi ikincil grupların özelliklerinden biri **değildir**?
 - a. Özellikle sanayileşmiş toplumlarda görülmesi
 - b. Kültürel farklılaşma ve işbölümünün yaygınlaşması sonucu çoğalması
 - c. Grup üyeleri üyelik ve bizlik duygusuna sahip olması
 - d. Üyelerin birtakım toplumsal görevleri yerine getirmelerinin daha önemli olması
 - e. Büyük çaplı, resmi gruplar olması
3. İç ve dış grup ayrımı kim tarafından ileri sürülmüştür?
 - a. H. Hyman
 - b. G. Simmel
 - c. C.H. Cooley
 - d. W.G. Sumner
 - e. R. Merton
4. Bireyin davranışlarını ve kendini değerlendirmede, örnek aldığı gruplara ne ad verilir?
 - a. İkincil grup
 - b. Referans grup
 - c. İç grup
 - d. Dış grup
 - e. Birincil grup
5. Küçük gruplardaki iletişimi anlamada etkileşim süreç analizi (İPA) tekniği kim tarafından kullanılmıştır?
 - a. E. Durkheim
 - b. C.H. Cooley
 - c. R. Merton
 - d. M. Weber
 - e. R. Bales
6. Belirli bir kararda herkesin onayını almaya, fikirlerini sormaya çalışan lider tipi aşağıdakilerden hangisidir?
 - a. Otoriter
 - b. Demokratik
 - c. Karizmatik
 - d. Bırakınız yapsıncı
 - e. Yönetici
7. Emir veren, her şeyi ben bilirim diyen ve astlarıyla arasına mesafe koyan lider tipine ne ad verilir ?
 - a. Demokratik
 - b. Otoriter
 - c. Bırakınız yapsıncı
 - d. Araçsal
 - e. Etkileyici
8. Grup içindeki etkileşimi belirleyen **çok önemli** faktör aşağıdakilerden hangisidir ?
 - a. Liderlik
 - b. Büyüklük veya genişlik
 - c. Normlar
 - d. Yapı
 - e. Süreçler
9. Aşağıdakilerden hangisi birincil gruba örnek **değildir**?
 - a. Aile
 - b. Akrabalık
 - c. Arkadaşlık
 - d. Hısmılık
 - e. Meslektaşlık
10. Elektronik etkileşim gruplarının **en önemli** özelliği aşağıdakilerden hangisidir?
 - a. Üyelerinin birbirlerini görmeden bilgisayarla iletişim kurması
 - b. İlişkilerindeki üyelik duygusu
 - c. Yeni dostlar bulmayı kolaylaştırması
 - d. Birbirlerine olan bağlılıkları
 - e. Her konuda bilgi alışverişi yapmaları

Yaşamın İçinden

Küreselleşen dünyada elektronik iletişim ortamlarından uzakta kalmak, bunu eğitime entegre edemeyip bu bilgi ve iletişim zenginliğinden yararlanmamak çağın gerisinde kalmakla eş anlamlıdır.

Henüz internet kullanmamış olanlar bu ortamın toplumsal, bilimsel ve kişisel yönlerden hayatımızı nasıl değiştirebileceğinin ne yazık ki farkında değiller. Ancak yarını bugünden öngören sanal ortamların tüm olumlu yanları ve eğitime yapacağı katkılar geniş bir platformda değerlendirilmeli ve internet eğitimi yalnızca bu ortamın nasıl kullanılacağına öğretilmesiyle kalmayıp internet etiği, eğitimde internetin bir parçası olmalıdır.

İnternet kullanımı yol haritasına benzetilebilir, yani haritaya bakarken nereden nereye gideceğinizi bilmeniz gerekir. Sanal ortamın kuralları da bulunduğunuz yerden nereye gideceğinizi bilmekle başlar. Mektup yazmaktan ya da telefonda konuşmaktan farklı bir ortamda gerçekleşen iletişimde etik prensiplere uyanların ve karşısındakilere saygılı davrananların zararlı çıkmayacağı açıktır.

Bilişim çağında hiçbir ortam internetin sunduğu olanakları sunamamış ve ulaştığı kaynaklara ulaşamamıştır. Bugün artık doğru soruyu sorma zamanı değil doğru cevapları bulma günüdür. Ve doğru cevap da internetle dünyaya bağlanmaktadır., gelecek işte bu bağlarla kurulan dünyayı içine alan geniş ağıdadır. Bunu yaparken de bireylerin sorumluluklarını üstlenmesi ve bu ortamı kaotik değil daha iyi bir dünya amacıyla kullanmalarıdır.

Kaynak: Yasemin Alptekin Oğuzertem. "Eğitim için internet, internet için eğitim. Elektronik iletişim ve etik?" Bilgi ve Toplum Dergisi. No:3., 2001, s:23-30.

Yukarıdaki değerlendirmeler, çağdaş yaşamın çok önemli bir parçası olan İnternet'in toplum ve iletişim üzerindeki etkilerine değinmektedir. Gelişmekte olan ve giderek yaygınlaşan elektronik iletişimin eğitim üzerindeki etkilerini ve size kazandırdıklarını düşünerek konuyu irdeleyiniz.

Biraz Daha Düşünelim

1. Grup kavramını, diğer toplumsal oluşumlardan ayıran temel özellikleri tanımlayınız.
2. Grup olgusunun toplumsal yaşamdaki yeri ve önemini tartışınız.
3. Grup türlerini tanımlayarak, kendi hayatınızdan örnekleri sıralayınız.
4. Grup normlarını karşılaştırarak kendi küçük gruplarındaki normları tanımlayınız.

Başvurabileceğimiz Diğer Kaynaklar

- DOOB, Christopher, Bates. **Sociology An Introduction**. 3. Edi., Holt, Rinehart and Winston, 1991.
- DENISOFF, R.S. and WAHRMAN, R. **An Introduction to Sociology**. Mc Millan Pub. Corp, New York, 1983.
- DÖNMEZER, Sulhi. **Sosyoloji**. Savaş Yayınları, Ankara, 1982.
- HENSLIN, James, **M.Sociology**. 3. Edi. Allyn and Bacon, Boston, 1997.
- HOMANS, C. **İnsan Grubu**. (Çeviren: Oğuz Onaran, Baskın Onan, Ünsal Oskay), TODAİE Yayınları, Ankara, 1971.
- OZANKAYA, Özer. **Toplumbilime Giriş**. Savaş Yayınları, Ankara, 1984.
- ÖZKALP, Enver. **Sosyoloji Giriş Dersleri**. Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 2001.
- TOLON, Barlas. **Toplumbilimlerine Giriş**. Savaş Yayınları, Ankara, 1983.
- SHEPARD, Jon M. **Sociology**. 6. Edi. West Publishers Comp, 1996.

Yanıt Anahtarı

1. e Yanıtınız yanlış ise Grup, Yığın ve Kategori Farklılığı bölümünü tekrar okuyunuz.
2. c Yanıtınız yanlış ise Grup Türleri ve İkincil Gruplar bölümünü tekrar okuyunuz.
3. d Yanıtınız yanlış ise İç ve Dış Gruplar bölümünü tekrar okuyunuz.
4. b Yanıtınız yanlış ise Referans Grup bölümünü tekrar okuyunuz.
5. e Yanıtınız yanlış ise Küçük Gruplar bölümünü tekrar okuyunuz.
6. b Yanıtınız yanlış ise Küçük Gruplarda Liderlik bölümünü tekrar okuyunuz.
7. b Yanıtınız yanlış ise Küçük Gruplarda Liderlik bölümünü tekrar okuyunuz.
8. b Yanıtınız yanlış ise Küçük Gruplar bölümünü tekrar okuyunuz.
9. e Yanıtınız yanlış ise Birincil Gruplar bölümünü tekrar okuyunuz.
10. a Yanıtınız yanlış ise Elektronik Etkileşim Grupları bölümünü tekrar okuyunuz.

KARL MARX (1818-1883)

*M*arx (1818-1883) Almanya Trier'de doğdu. Bonn ve Berlin Üniversitelerinde Hukuk okudu. Marx kendini sosyolog saymamakla birlikte çalışmaları ve fikirleri ile sosyolojiyi en çok etkileyen kişilerden birisidir. Kendisi felsefe dalında doktora yapmış ve sosyal bilimcilerin amacının dünyayı gözlemek yerine değiştirmek olduğunu söylemiştir. Kendisi radikal politik düşüncelerinden dolayı Almanya'da hiçbir üniversitede iş bulamadığı için gazeteci olarak işe atılmış ancak buradaki yaşamı fikirleri nedeniyle çok kısa sürmüştür. Daha sonra Almanya'yı terk eden Marx önce 1843'te Paris'e daha sonra 1845'te Brüksel'e gitmiştir. Ancak Paris'te fikirleri nedeniyle istenmeyen adam ilan edilince Londra'ya 1848 yılında yerleşmiş ve ölünceye kadar yaşamı orda fakirlik içinde geçmiştir. Mezarı Londra Highgate'tedir.

Marx felsefe ve ekonomi dalındaki çalışmalarına Paris'te başlamış ve bayatının sonuna kadar radikal politik düşüncelerini çeşitli gazete ve dergilerde savunmuştur. Yaşamında ona en önemli katkıyı özellikle mali desteği yakın arkadaşı ve ortağı Friedrich Engels vermiştir. Marx'ın en önemli eseri Kapital adını taşır. Burada o yılların ekonomi kuramı ve ekonomik toplum yapısını eleştirmekte ve analiz etmektedir.

FRIEDRICH ENGELS (1820-1895)

*F*riedrich Engels (1820-1895) çok zengin bir tekstil fabrikatörünün oğludur. Marx'la birlikte Komünist Manifestoyu yazmışlardır. Engels'de, Marx gibi radikal politik düşüncelere sahip bir kişiydi. Ailesi tarafından İngiltere, Manchester'a şirketlerini temsil etmek amacıyla gönderilince uzun zaman Marx'a destek olmuş ve çalışmalarına yardım etmiştir. Engels 1844'te İngiltere'de "İşçi Sınıfının Durumu" adını taşıyan bir kitap yayınlamış ve o yıllardaki işçi sınıfının fakirliğine dikkat çekmiştir. Marx yaşamı sırasında kitaplarını tamamlamakta zorluk çekmiş, en önemli çalışmaları öldükten sonra yayınlanmıştır. Özellikle Engels onun çalışmalarını edit etmekte büyük katkı sağlamıştır.